

Posudek na diplomovou práci Dany Heinové

Koncept extraverze – introverze na pozadí umělecky tvořivé osobnosti

Práce se zabývá dvěma zajímavými výzkumnými tématy současně. Prvním tématem je souvislost mezi Rorschachem zavedenou dimenzí extratenzivní - introverzivní a Eysenckovou operacionalizací extraverze a introverze testem EPQ-R. Druhým tématem, kterému se autorka vzhledem ke specificky volenému výběrovému vzorku věnuje, je otázka, zda jsou umělecké osobnosti v porovnání s běžnou populací zvýšeně introvertní. Přestože nejde o práci textově rozsáhlou, vychází autorka z nadstandardního počtu literárních zdrojů.

V teoretické části uvádí pojmy extraverze a introverze a porovnává různé přístupy k jejich měření (a tedy i definování). Stručnost této části dostačuje potřebám výzkumu, přesto jsem si pokládal otázku, zda zde nebyla větší příležitost pohlédnout na dané dimenze v širším kontextu. Vždyť už samotné přisouzení autorství dimenze introverze-extraverze Jungovi je sice všeobecně přijímané, ale sporné. Jung sám se ve svém díle odkazuje na přímou inspiraci Jordanem a Grossem, ale také na další související dimenze. Také v některých dalších částech teoretické části dochází k jistému zjednodušení (osobně mne například mrzí chybné zařazení faktorovou analýzou získaného testu Four Elements Inventory mezi přístupy typologické, rovněž bych nedoporučoval spojovat Rorschachův test s neurobiologickými přístupy). V poslední kapitole teoretické části se zabývá autorka psychologickými aspekty umělecké tvořivosti.

Pokud jde o výzkumnou část, tak autorka dospívá k zajímavým zjištěním. Při hledání souvislosti mezi Eysenckovými a Rorschachovými dimenzemi, inspirovaném výzkumem De Carolise, se autorce nepodařilo prokázat souvislost mezi introverzí a pohybovými odpověďmi, naopak se potvrdila – v souladu s jinými studiemi – souvislost mezi extraverzí a odpověďmi barvovými. Zároveň se ukázalo, že jsou umělecky nadané osobnosti (statisticky významně) introvertnější, než je běžná populace. Výzkumná část je poněkud nezvykle členěna. To, že se zde znovu objevuje teoretické východisko výzkumu, by bylo možné přijmout, již méně přijatelné je nezařazení ve výzkumu používaných nástrojů do metodologické části výzkumu. V té se naopak objevuje statistická charakteristika vzorku, která je obvykle začátkem výsledkové části, strategie výběru je přitom popsána až za

statistickou charakteristikou jeho výsledku. Autorka poněkud váhá mezi parametrickým a neparametrickým testováním. Na jednu stranu testuje normalitu, aby o něco později (str. 61) dospěla k tomu, že bude vzhledem k malé velikosti souboru ($N=20$) používat metody neparametrické, a pak použije k testování vedle neparametrických postupů i t-test. Při takto malém souboru bych doporučil užití pouze neparametrických testů, byť to sílu testů oslabuje. Na druhou stranu si myslím, že mohla autorka vzhledem k dobře zdůvodněným výzkumným hypotézám většinu testů testovat jednostranně, nikoli oboustranně. Tak by mohla hned první testovanou nulovou hypotézu (str. 62) zamítnout (v této souvislosti připomínám, že nezamítnutí nulové hypotézy by nemělo být chápáno jako prokázání její platnosti). Hypotézy vstupující do korelační analýzy bych nedoporučoval formulovat jako hypotézy o neexistenci vztahu, protože nějaký vztah - vzhledem k provazujícím proměnným - se mezi danými proměnnými určitě nachází. Myslím, že je dostačující hovořit o tom, že není mezi proměnnými statisticky významná závislost (že je korelační koeficient nulový, anebo je nule statisticky nevýznamně vzdálen).

Tyto spíše formální připomínky nemění nic na faktu, že považuji autorčina zjištění za validní. Pozitivní nálezy jsou zajímavé i z hlediska (podrobněji nekomentované) velikosti efektu, což je zřejmé už tím, že byly některé výzkumné hypotézy potvrzené i na takto malém výzkumném souboru. Práci považuji za užitečnou. Autorka naplnila požadavky kladené na úspěšně zvládnuté diplomové práce. Navrhuji hodnocení „velmi dobře“.

Radvan Bahbouh

Katedra psychologie FF UK